

Asia: VN/20350/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen ulosmyyntioikeuden laajentaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ensi- ja turvakotien liitto kiittää lausuntopyynnöstä. Käsillä olevassa lakiesityksessä lakia muutettaisiin siten, että alkoholijuomien pientuottajien ulosmyyntioikeuksia laajennettaisiin. Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että "Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi". Hallituksen tavoitteena on ollut lakiesityksen taustaperustelujen mukaan "uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan ja jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta. Hallituksen tavoitteena on reilun ja avoimen kilpailun edistäminen".

Alkoholi on merkittävä yhteiskuntaan, perheisiin, lapsiin ja yksilöihin kohdistuva haittoja ja kustannuksia synnyttävä tekijä, vaikka alkoholin kokonaiskulutus on jonkin verran vähentynyt. Suomessa elää lähes 90 000 alaikäistä lasta, jonka toisella tai molemmilla vanhemmilla on päihdeongelma. Suomalaiset lapset syntyvät siis kulttuuriin, jossa alkoholinkäyttö on arkipäivää. Samalla lähes 2 miljoonaa suomalaista kärsii läheisen päihteidenkäytöstä. Virheellisesti ajatellaan, että alkoholin ongelmakäyttö koskee vain suurkuluttajien joukkoa. Suurin ongelmaryhmä ovat kuitenkin tavalliset, työssäkäyvät lapsiperheiden vanhemmat.

Hallituksen esitys vaikutusarvioiden yleisarvioissa todetaan: "Alkoholijuomien valmistus, myynti ja markkinointi tuottavat yhteiskunnalle yli miljardin verotuloja, erilaisille yrityksille miljardien elinkeinotuloja ja alkoholin valmistukseen, myyntiin ja markkinointiin osallistuville ihmisille työtuloja. Toisaalta alkoholinkäyttö aiheuttaa yhteiskunnalle, yrityksille ja yksilöille miljardien eurojen välittömiä ja välillisiä kustannuksia"

Hallitus on muuttanut alkoholilainsäädäntöä ja alkoholipolitiikkaa vaihteittain ja muutosten kokonaisvaikutus voi olla lasten ja lapsiperheiden näkökulmasta negatiivinen. Pari vuotta sitten alkoholin saatavuus helpottui entisestään, kun miedot viinit tuotiin ruokakauppoihin. Lisäksi ollaan sallimassa alkoholijuomien kotiinkuljetus. Näin ollen alkoholia tullaan kuluttamaan oletettavasti kotona enemmän, mikä puolestaan lisää lapsen riskiä kohdata väkivaltaa, kaltoinkohtelua ja turvattomuutta. Lasten suojelu alkoholinkäytön haitoilta vaatii juuri päinvastaisia keinoja kuin hallituksen toimet alkoholipolitiikan osalta ovat toteuttaneet. Vanhemman alkoholinkäyttö vaikuttaa aina lapseen ja nuoreen, ja samalla sillä on lukuisia haitallisia vaikutuksia perheen arkeen. Lapsilla on oikeus kasvaa turvallisessa ja päihteettömässä ympäristössä.

Käsillä olevalla lakiesityksellä ja sen seurauksena syntyvällä muutoksella saattaa olla aiemmin hallituskaudella alkoholilainsäädäntöön tehtyjen muutosten rinnalla niitä pienempi merkitys haittojen lisääntymisen näkökulmasta. Lakiesityksessä mainitaan myynnin merkityksen kokonaisvolyymin kannalta olleen vuonna 2024 vain 0,1 prosenttia. Olisi tarpeen tehdä tarkka arvio siitä, mitä lakiesitys tarkoittaa mahdollisesti kokonaisvolyymin kasvun ja kulutuksen kannalta sekä arvioida vaikutukset Alkon rooliin ja merkitykseen. Lähtökohtaisesti on toki hyvä tukea kotimaista yrittäjyyttä ja työllisyyttä. Kaikkea alkoholipolitiikkaa tulisi kuitenkin peilata suhteessa siitä syntyviin haittoihin. Alkoholin ja muiden päihteiden käyttö on yksi merkittävimmistä syistä lastensuojelun toimenpiteiden perusteena, ja äidin päihteidenkäyttö on jo nyt yleisin syy pienten lasten huostaanottoihin. Lapsen näkökulmasta vanhemman alkoholinkäyttö on monitasoinen ongelma, jolla on merkittävä vaikutus lapsen elämään. Alkoholinkäyttö saattaa uhata lapsen perusturvallisuutta, aiheuttaa laiminlyöntiä ja heitteillejättöä.

Aikuisten ja erityisesti päättäjien velvollisuus on suojella lapsia. Ensi- ja turvakotien liitto ei kannata alkoholipolitiikan nykyistä liberalisointia. Alkoholipolitiikan liberalisoinnin vastapainona ja sen sijaan tulisi miettiä myös toimia, joilla varmistetaan vauva- ja lapsiperheiden sekä raskaana olevien päihdepalvelujen ja -tuen saatavuus sekä ehkäistään ongelmien syntymistä.

Siltaniemi Aki
Ensi- ja turvakotien liitto ry